

TUTKIMUSRAPORTTI

KIRKKONUMMI

Tolls

Röykkiöiden koekaivaus Kirkkonummen Tolsan liikenne- ja paikoitusalueella 19.–23.9.2011

DG2566:8

MUSEOVIRASTO

KULTTUURIYMPÄRISTÖN HOITO | ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT
KREETTA LESELL

TIIVISTELMÄ

Kirkkonummen kunta suunnittelee liikenne- ja paikoitusalueen laajentamista Kirkkonummen Tolsaan. Alueelta tunnetaan kiinteä muinaisjäännös, joka on nimeltään Kirkkonummen Tolls (muinaisjäännösrekisterin kohdenro 257010025). Kohteessa on röykkiön pohja ja mahdollisesti muita röykkiöitä. Tutkimusten aikana kaivettiin kallion päällä ollut röykkiön pohja. Kiveyksestä ei tullut löytöjä, mutta se voisi olla sijaintinsa ja muotonsa perusteella pronssikauden hautaröykkiön pohja.

Kalliolla havaittiin myös kaksi muuta röykkiötä, jotka nimettiin kiveyksiksi B ja C. Nämä paljastettiin kasvillisuudesta. Tämän jälkeen havaittiin, että kiveys B on selvästi ihmisen tekemä ja kiveys C todennäköisesti niin ikään. Varsinkin kiveys B vastaa ulkoisilta muodoiltaan rautakauden alun röykkiöhautoja. Kallion ympäristöä tutkittiin tekemällä sinne koekuoppia. Ympäristöstä ei löytynyt mitään muinaisjäännökseen viittaavaa. Röykkiöt B ja C ovat edelleen suojeltuja kiinteitä muinaisjäännöksiä.

Sisällys

Sisällysluettelo	1
Arkistotiedot	2
1. Johdanto	3
Lähestymiskartta	4
2. Sijainti, topografia ja vesistöhistoria	5
3. Tutkimushistoria ja lähistön muinaisjäännökset	5
4. Tutkimuksen tarkoitus ja metodit	7
5. Kohteet ja havainnot	7
6. Ympäristö	8
7. Yhteenveto	9
Lähteet ja kirjallisuus	10
Digitaalikuvaluettelo ja mustavalkokuvaluettelo	11
Karttaluettelo	12
Kuvat	13
Kartat	23
Liite 1 kaavakartta	

Arkistotiedot

Röykkiöiden koekaivaus Kirkkonummella liikenne- ja paikoitusalueella

Muinaisjäännös: Kirkkonummi Tolls

Muinaisjäännösrekisterin kohdenro 257010025

Projekti 350022

Asiaan liittyvä diarioitu kirjeenvaihto:

Museoviraston kulttuuriympäristön suojelu -osaston lausunto Kirkkonummen kunnalle Tolsan uuden rautatieisakkeen sekä kerrostaloalueen asemakaavasta ja Tolls-nimisestä muinaisjäännöksestä alueella (diaarinro:141/303/2011).

Kirkkonummen kunnalta kustannusarviopyyntö Kirkkonummen Tolls in röykkiön pois tutkimisesta (diaarinro: 294/304/2011).

Museoviraston Arkeologisen kenttäpalvelujen kustannusarvio Kirkkonummen kunnalle röykkiön tutkimisesta liikenne- ja paikoitusalueen laajentamisen hanke-alueella Kirkkonummen Tolsan asemakaava-alueella (diaarinro: 294/304/2011).

Museoviraston Kulttuuriympäristön suojelu -osaston lausunto Kirkkonummen kunnalle Kirkkonummen Tolls-nimisen röykkiöalueen pelastuskaivausten jatkamisesta (diaarinro: 141/303/2011).

Kaivausten johtaminen ja raportin laatiminen: FK Kreetta Lesell

Museovirasto / KYH /Arkeologiset kenttäpalvelut

Raportti: Museoviraston arkeologinen keskusarkisto, Helsinki

Kopiot: Kirkkonummen kunta ja Länsi-Uudenmaan maakuntamuseo

Arvioidut tutkimuskustannukset: 11650 €

Kenttätyöaika: 19.–23.9.2011

Karttalehdet: L413 (203208 Kyrkslätt)

Koordinaatit:

Kiveys A, P: 6667593 I: 359909

Kiveys B, P: 6667590, I:359897

Kiveys C, P: 6667615 I: 359911

Kaivetun alueen koko: 39 m².

Löydöt: ei löytöjä

AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET

Veikko Lehtosalo inventointi vuonna 1963

Vesa Laulumaa tarkastus vuonna 2009

Teija Tiitinen tarkastus 2011

AIKAISEMMAT LÖYDÖT: Ei ole

Mustavalkokuvat: F146621:1–6

Digitaalikuvat: DG2566:1–20

1. JOHDANTO

Kiinteät muinaisjäännökset ovat kulttuuriympäristön vanhimpana osana muinaismuistolain (295/63) nojalla rauhoitettuja. Kirkkonummen kunta suunnittelee liikenne- ja paikoitusalueen laajentamista Kirkkonummen Tolsaan. Alueelta tunnetaan kiinteä muinaisjäännös, joka on nimeltään Kirkkonummen Tolls (muinaisjäännösrekisterin kohdenro 257010025). Kohteesta tunnetaan yksi mahdollinen röykkiön pohja.

Koska parantamisalueella on muinaismuistolain suojelema kiinteä muinaisjäännös, Museoviraston kulttuuriympäristön suojelu -osasto antoi lausunnon, jonka mukaan muinaisjäännösalueella ja sen lähiympäristössä tulee tehdä riittävät arkeologiset tutkimukset ennen rakentamista. (141/303/2011). Museoviraston arkeologiset kenttäpalvelut -yksikkö arvioi pyynnöstä työhön tarvittavan ajan ja kustannukset (141/304/2011). Kenttätöiden jälkeen Museoviraston suojelu -osasto antoi lausunnon jatkotutkimustarpeesta (294/304/2011).

Koekaivausten tarkoituksena oli tutkia röykkiön pohja, selvittää alueella mahdolliset olevat muut röykkiöt, tutkia kallion ympäristöä koekuopittamalla sitä ja selvittää mahdollisten jatkotutkimusten tarve.

Rakennuttaja eli Kirkkonummen kunta kustansi tutkimukset muinaismuistolain 15 § perusteella. Yhteyshenkilö projektissa oli Kirkkonummen kunnan puolesta kaavoitusarkkitehti Aija Aunio. Arvioidut kustannukset olivat 11650 €. Museoviraston arkeologiset kenttäpalvelut -yksikkö vastasi tutkimuksista. Tutkimusten johtajana toimi FM Kreetta Lesell, piirtäjänä HuK Ulla Moilanen ja tutkimusavustajina Sarita Sandell ja Anu Lempiäinen. Kreetta Lesell vastasi kaivausten valmisteluista, johtamisesta ja raportin laatimisesta. Piirtäjä Ulla Moilanen vastasi kaivausten dokumentoinnista kentällä ja jälkitöissä. Kenttätyöt toteutettiin 19.–23.9.2011. Alueella kaivettiin yhteensä 39 m².

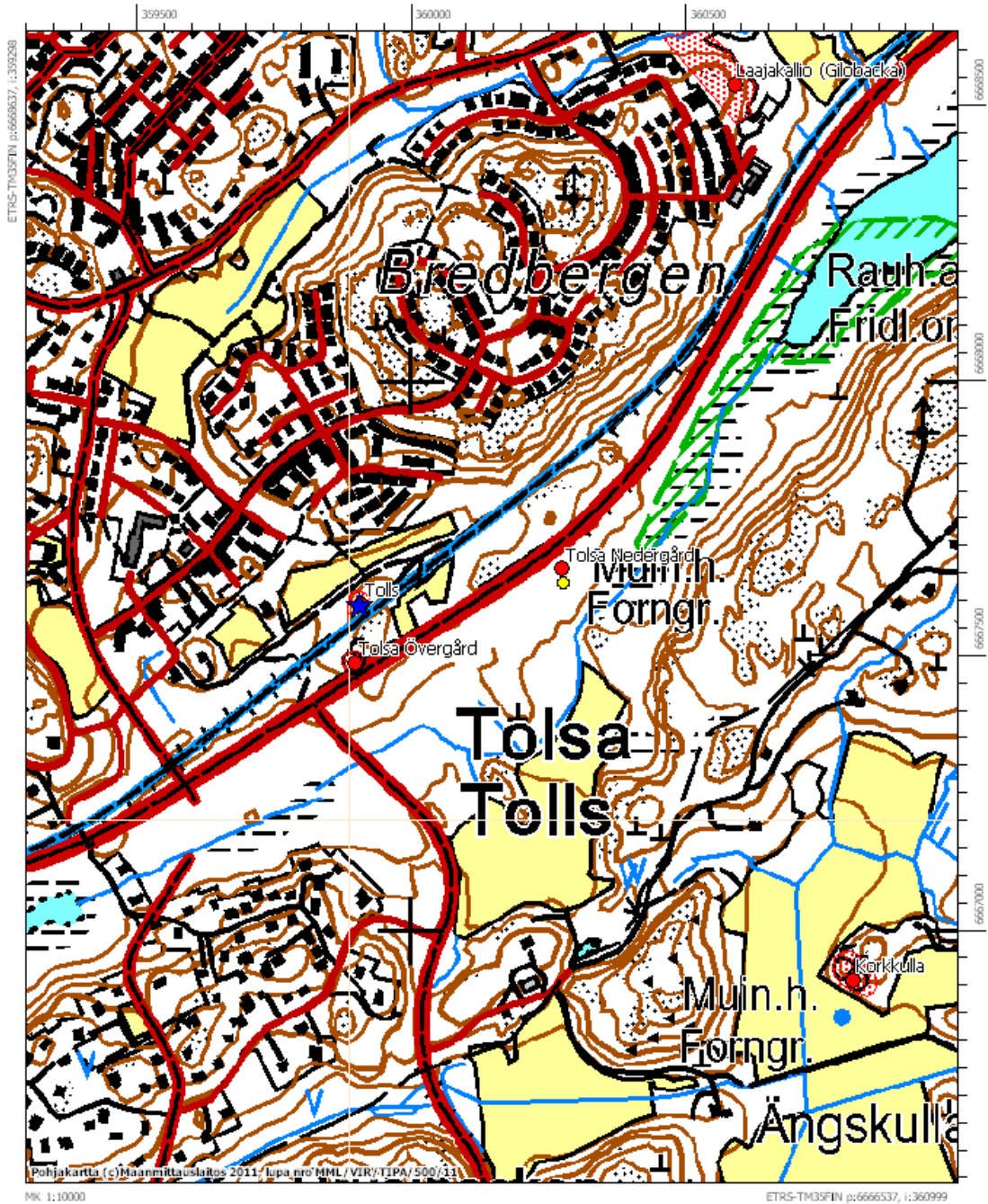
Aikaisemmin löydetty kiveyksen pohja A kaivettiin kokonaan. Siitä ei saatu löytöjä, mutta sijaintinsa puolesta se voisi olla pronssikautisen hautaröykkiön pohja. Kalliolta löydettiin lisäksi kaksi muuta kiveystä/röykkiötä, jotka ovat kiinteitä muinaisjäännöksiä. Kallion ympäristössä ei havaittu merkkejä kiinteästä muinaisjäännöksestä.

13.3.2012 Helsingissä _____

tutkija Kreetta Lesell

Lähestymiskartta ja lähistön muinaisjännökset
L413 (203208 Kyrkslätt)

★ Tolls

2. SIJAINTI, TOPOGRAFIA JA VESISTÖHISTORIA

Kirkkonummen kunta suunnittelee liikenne- ja paikoitusalueen laajentamista Kirkkonummen Tolsaan. Alue on Kirkkonummen kirkosta 2,2 km itäkaakkoon. Tulevalla liikenne- ja paikoitusalueella on rautatien ja hiekkatien välissä kallio, jossa sijaitsee Tolls in muinaisjäänös. Kallion laella on rökkiön pohja, sen lounaispuolella kallion rinteessä on toinen rökkiö ja kolmas on ensimmäisestä rökkiöstä pohjoiseen. Rautatie on muinaisjäänöksen kaakkoispuolella. Kalliota on lohkaistua rautatien takia, joten tänne suuntaan on pystysuora kallioseinä. Kallioseinämän viereen on rakennettu verkkoaita turvaamaan liikkumista. Verkkoaidan vieressä oleva alue on tuhoutunutta, sen lähellä on mm. maanalainen johtokaapeli. Verkkoaidan vieressä on myös rautaromua, lohkoituja kiviä ja resentti hiekkansekainen maakasa. Kallion laella on myös VR:n betonimerkki, jota käytettiin kaivausten korkeuskiintopisteenä.

Kallion luoteispuolella on hiekkatie, jonka toisella puolella on vanha pelto. Muualla kallion ympäristössä on sekametsää. Kallion lounaispuolella on kuitenkin aikaisemmin ollut pelto.

Kirkkonummen seudulla korkein Litorinaraja on noin 34–35 metrin korkeudella ja se ajoittuu 6000–5000 eKr. Kivikauden lopussa eli noin 2000–1500 eKr. merenpinta on ollut 15–17 metrin korkeudella. Stina Tuppurainen on kalibroinut tarkempia vuosilukija Kirkkonummen alueelle Helsingin yliopiston arkeologian opiaineen inventointikurssin yhteydessä (Paula Kouki ym. 2009:6). Vedenpinta on todennäköisesti ollut noin 10 m korkeudella pronssikauden lopussa /rautakauden alussa. Maankohoaminen Kirkkonummen alueella on ollut aikaisemmin noin 2,7 mm/vuosi, nykyinen maankohoaminen on 2,5 mm vuodessa (Miettinen et al. 2007:33).

3. TUTKIMUSHISTORIA JA LÄHISTÖN MUINAISJÄÄNNÖKSET

Tolls in rökkiön löysi Veikko Lehtosalo vuonna 1963 inventoidessaan Kirkkonummea (Lehtosalo 1963). Hänen mukaansa kallion päällä on mahdollinen rökkiöpohja. Tutkija Vesa Laulumaa Museovirastosta tarkasti kohteen 29.5.2009. Hänen mukaansa kallion päällä oli tuolloin edelleen sama rökkiön pohja, jonka Lehtosalo havaitsi inventoinnissaan vuonna 1963. Pohja oli matala kiveys, jonka halkaisija oli nelisen metriä. Tarkkaa kokoa ja muotoa oli vaikea hahmottaa, koska kiveys oli turvettunut ja kasvoi heinää. Kiveystä ei Laulumaan arvion mukaan ollut jäljellä luultavasti kuin parin kerroksen verran ja sen pintaosa koostui pienistä reilun nyrkin kokoisista ja hieman isommista kivistä.

Kallion länsisivulla on toinen kiveys, joka oli hieman hajallaan muutaman metrin alueella. Se koostui selvästi isommista kivistä kuin kallion päällä oleva. Laulumaan mukaan kivet olivat mahdollisesti peräisin kallion päällä olevasta hajotetusta rökkiöstä. Hänen mukaansa ei kuitenkaan ollut mahdotonta, että kyseessä olisi toinen rökkiö. (Muinaisjäänösrekisteri/Kirkkonummi Tolls).

Teija Tiitisen lausunnossa (dnro 141/303/2011 1.7.2011) sanotaan, että Tolls in rökkiön kokoa ja muotoa on vaikea hahmottaa, koska kiveys on turpeen peittämä. Tarkastuksen yhteydessä kalliolla oli havaittu myös kolme muuta kiveystä, joiden kivet saattaisivat olla alun perin kallion päällä olevasta hajotetusta rökkiöstä. ErillISRökkiöt sijaitsivat hajotetun rökkiön pohjasta länteen, itään ja koilliseen ja olivat siitä 10–15 metrin etäisyydellä. Ei ole kuitenkaan mahdotonta, että kyseessä olisi alun perin erilliset rakenteet.

Hyvin lähellä Tolls in rökkiöitä on kaksi muuta rökkiökohdetta: Tolsa Nedergård ja Tolsa Övergård. Tolsa Övergårdin rökkiö on vain runsaan 100 m päässä etelään Tolls in rökkiöistä, mutta se sijaitsee noin 5 m

alempana. Se on rautatien toisella puolella, aivan kantatien 51 vieressä olevan kallionleikkauksen yläpuolella. Röykkiö näyttäisi kärsivän ohi kulkevasta raskaan liikenteen tärinästä.

Tolsan Nedergårdin kaksi röykkiötä on tutkittu vuosina 2005 ja 2006, koska Tiehallinnon Uudenmaan tiepiiri rakensi kantatien 51 laajennuksen röykkiöiden alueelle. Tolsan Nedergårdin röykkiöt ovat olleet Tolsin röykkiöistä noin 350 m itäkoilliseen. Ne ovat aijainneet hiukan alempana kuin Tolsin röykkiöt.

Tolsan Nedergårdin röykkiö 1 oli pronssikauden lopun tai rautakauden hautaröykkiö. Eeva Raikkeen johtamissa koekaivauksissa vuonna 2005 röykkiöstä 1 löydettiin palanutta luuta ja pronssipellin pala. Vuoden 2006 Kreetta Lesellin jatko-kaivauksilla röykkiöstä löytyi ainoastaan mahdollinen hioin ja rautainen nuolenkärki. Jos nuolenkärki liittyy röykkiön rakentamiseen, niin sen rakentaminen ajoittuu rautakauteen. Nuolenkärki löytyi kuitenkin röykkiön laidalta, joten on mahdollista, että se on joutunut sinne myöhemmin. Röykkiö oli muodoltaan pitkänomainen. Röykkiöstä löydetty rakenteet olivat itä- ja länsisivuissa olleet reunakivilinjat. Varsinkin itälaidalla ollut kivilinja oli selkeä röykkiön koillis- ja keskivaiheilla. On mahdollista, että reunakivilinjat on tehty enemmän tukemaan röykkiötä kuin hautarakenteiksi. Röykkiö oli tehty kallioon, jonka keskellä oli syvä painauma täynnä hiekkaa. Kalliota oli pohjoisessa ja etelässä. Noin kolmasosa röykkiötä oli kalliolla, loput hiekan päällä. Röykkiö oli syvempi kuin miltä alun perin vaikutti, koska niin suuri osa sitä oli kallion syvänteessä. Röykkiön purkamisen jälkeen hiekka kaivettiin vielä useita kerroksia. Syvimmillään hiekkaa oli melkein metrin. Hiekkakerroksen alla ollut kallio oli erilaista kuin näkyvillä ollut kallion pinta. Se oli lohkeilevaa ja hyvin rapautunutta. Hiekasta nousi teräviä kallion ulokkeita.

Tolsan Nedergårdin Röykkiö 2 oli selvä hautaröykkiö. Siitä löydettiin palanutta luuta, joista osa on pystytty analysoimaan ihmisen luuksi. Lisäksi luiden läheisyydestä löytyi kvartsi- ja pii-iskoksia. Hautaus oli tehty yhteen kohtaan. Vainajien yksilömäärää ei saatu selville. Röykkiössä 2 oli selkeitä rakenteita. Röykkiön rajasi suurista kivistä tehty ympyrän muotoinen kivikehä. Sisäpuolella oli kaksi suorakaiteen muotoista kivikehää. Sisimmässä kehässä oli idässä kaksi linjaa. Sisimmän kehän sisäpuolella oli pientä kiveystä.

Tolsan Nedergårdin muistuttavat Tolsin röykkiöitä jossakin määrin. Molemmissa on kallion laella suurempi röykkiö, tosin Tolsin röykkiöstä on vain pohja jäljellä, ja toinen pienempi röykkiö rinteessä hieman alempana.

Tolsan Nedergårdin röykkiöstä 1 ajoitettiin hiiltä, joka oli 8. kerroksesta. Hiili on epävarmaa ajoitettavaa, koska se voi olla peräisin myöhemmältä ajalta kuin itse rakenne, esimerkiksi hiiltyneistä juurista. Röykkiön 1 hiili oli puusta, ja sen uskottiin liittyvän hautaukseen. Röykkiö on tehty noin 1500 eKr. Tarkka ajoitus on 3235 ± 30 BP (Hela 1529) kalibroituina calBC 1502 ± 34 , calBP 3417 - 3486. (Ajoitus on kalibroitu Cologne Radiocarbon & Paleoclimatology Research Package Online CalPal ohjelmalla).

Tolsan Nedergårdin röykkiöstä 2 ajoitettiin palanutta luuta, joka on paljon luotettavampi aines ajoitettavaksi. Palanut luu kuuluu varmasti hautaukseen ja se kertoo selkeästi hautauksen ajankohdan. Ajoitus hautaukselle on 1300 eKr. Tarkka ajoitus on 3030 ± 40 BP (Hela 1529), kalibroituina calBC 1299 ± 67 , 68% calBP 3181 - 3316. (Ajoitus on kalibroitu Cologne Radiocarbon & Paleoclimatology Research Package Online CalPal ohjelmalla.)

4. TUTKIMUSTEN TARKOITUS JA METODIT

Tutkimusten tarkoituksena oli kaivaa röykkiön pohja ja selvittää muiden röykkiöiden luonnetta ja niiden jatkotutkimustarve. Lisäksi kallion ympäristöä koekuopitettiin mahdollisten muinaisjäännösten löytämiseksi.

Röykkiön pohja nimettiin kiveykseksi A. Se kaivettiin kivikerroksittain kallion pintaan saakka. Humuskerros on kerros 0 ja sen alapuolella oleva taso on taso 0, jonka jälkeen kaivetaan kerros 1 ja tullaan tasoon 1 jne. Maata ei seulottu, koska se oli multaa, melkein pä liejua, joka oli täynnä juuria. Maa olisi tuskin mennyt seulan läpi. Kalliolta löytyi myös kaksi muuta röykkiötä. Ne nimettiin kiveyksiksi B ja C. Ne puhdistettiin maasta, jonka jälkeen ne valokuvattiin, piirrettiin ja vaaittiin.

Alueelle luotiin koordinaatisto, jossa x kasvoi pohjoiseen ja y itään. X-linja on 0 goonia. Vaaituskojetta käytettiin kaivauksella rakenteiden vaaitukseen. Valtakunnallinen korkeuskiintopiste nro 35014 sijaitsee noin 780 m kohteesta lounaaseen, sen korkeus oli $z = 8.62883$ (N2000). Korkeus tuotiin paikalle vaaituskoneella. Kohteen korkeuspisteenä käytettiin kalliolla olevaa betonijalkaa. Sen mitattu korkeus oli 19,34 m mpy.

Koordinaatit on ilmoitettu ETRS-TM35FIN tasokoordinaatteina. Kohteesta piirrettiin yleiskartta, kiveyksestä A pinta- ja tasokarttoja. Kiveyksistä B ja C piirrettiin pintataso. Kohteista otettiin sekä mustavalko- että digitaalikuva.

5. KOHTEET JA HAVAINNOT

KIVEYS A

Muinaisjäännöstyyppi: kivirakenteet

Tyyppin tarkenne: röykkiöt

Ajoitus: pronssikautinen / ajoittamaton

Koordinaatit: P: 6667593 I: 359909

Z/m.mpy alin: 18,00 Z/m.mpy ylin: 18,5

Koordinaattiselite: Kallion päällä olevan kiveyksen gps-koordinaatit

Ennen humuksen poistamista röykkiötä oli hyvin vaikea hahmottaa. Heinän, sammalen ja jäkälän seassa pystyi havaitsemaan kiveystä siellä täällä. Humuksen poistamisen jälkeen eli tasossa 0 kiveys oli yhä epämääräinen. Sen koko oli noin 6 x 5 m. Koko tällä alueelle ei kuitenkaan ollut kiviä, vaan välillä oli paljasta kalliota. Kiviä oli jäljellä enemmän kallion syvänteissä. Kivien välissä oli mustaa multaa. Kiveyksen pohjoispuolella oli hiukan ruskeaa hiekkansekaista multaa ja kaakossa vaaleaa hiekkaa, joka liittyi mahdollisesti lähellä olevaan hiekkakasaan.

Ensimmäisen kivikerroksen poistamisen ja siihen liittyvän maan kaivamiseen jälkeen, kiveyksestä oli jäljellä tuskin mitään. Kallionsyvänteissä oli jäljellä vain muutama yksittäinen kivi. Kallion pinta oli uurteinen. Kiveyksestä ei saatu löytöjä, mutta sijaintinsa puolesta, se voisi olla hautaröykkiön pohja. Röykkiö kaivettiin kokonaan pois.

KIVEYS B

Muinaisjäänöstyyppi: kivirakenteet

Tyyppin tarkenne: röykkiöt Ajoitus: Ajoittamaton

Koordinaatit: 6667590, I:359897

Z/m.mpy alin: 16,40 Z/m.mpy ylin: 17,10

Koordinaattiselite: Kiveyksen B keskipisteen gps-koordinaatit

Kiveys B sijaitsee kiveyksestä A noin 15 m lounaaseen. Se sijaitsee kallion rinteellä, röykkiöstä muutama metri länteen on viljelystä pois jäänyt pelto. Kiveys oli aluksi niin sammalen ja heinän peitossa, että sitä oli vaikea erottaa kasvillisuuden seasta. Humuksen poistamisen jälkeen oli havaittavissa, että kyseessä oli selvästi ihmisen tekemä rökkiö. Sen koko oli noin 4 x 5 m ja siinä oli ainakin kolme kivikerrosta. Röykkiön suurimmat kivet olivat noin 70 cm läpimitaltaan. Niitä oli harvakseltaan, mutta ne voisivat muodostaa kaksi kehää. Muuten rökkiö oli koottu pienistä, ehkä alle 10 cm kokoisista kivistä. Röykkiössä oli myös muutama laakea hiekkakivi. Kiveys piirrettiin, vaaittiin ja valokuvattiin, mutta sitä ei kaivettu.

KIVEYS C

Muinaisjäänöstyyppi: kivirakenteet

Tyyppin tarkenne: röykkiöt

Ajoitus: Ajoittamaton

Koordinaatit: P: 6667615 I: 359911

P (YKJ): 6670393 I (YKJ): 3360022

Z/m.mpy alin: 16,40 Z/m.mpy ylin: 17,10

Koordinaattiselite: Kiveyksen C keskipisteen gps-koordinaatit

Kiveys C sijaitsee kiveyksestä A noin 20 m pohjoisluoteeseen. Se sijaitsee kallion rinteellä hiekkatien lähellä. Kiveys oli sammalen ja heinän peitossa, mutta se oli helppo erottaa. Humuksen poistamisen jälkeen, sen todettiin olevan mahdollisesti ihmisen tekemä rökkiö. Sen koko oli noin 2,5 x 2,5 m ja sen muoto lähinnä pyöreä. Isot kivet muodostavat renkaan, jonka sisällä on pienempiä kiviä. Röykkiön suurimmat kivet ovat lähes metrin läpimitaltaan. Pienet kivet ovat noin 25 cm kokoisia ja sitä pienempiä. Kiveys piirrettiin, vaaittiin ja valokuvattiin, mutta sitä ei kaivettu.

6. YMPÄRISTÖ

Koko kallio tarkastettiin, mutta muita rökkiöitä ei havaittu. Kiveyksen B länsipuolelle tehtiin 8 koekuoppaa. Niissä kolmessa kuopassa, jotka olivat lähempänä rautatietä, hiekkamaa muuttui soraksi noin 15 cm syvyydessä. Näissä koekuopissa oli myös isoja kiviä. Kahdessa kiveyksen B lähellä olevassa koekuopassa tuli kallio vastaan noin 20 cm syvyydellä. Ojan länsipuolelle vanhalle pellolle tehtiin kolme koekuoppaa. Niissä 15–30 cm paksuinen multakerros, jonka alla oli ruskeaa soransekaisista hiekkaa, joka vaaleni vähitellen puhtaaksi pohjamaaksi.

Hiekkatien luoteispuolella ollutta peltoa tutkittiin tekemällä sinne koepistoja ja kairaamalla maata. Koepistoissa oli sekoittunutta mullan- ja savansekaisista maata noin 20 cm, jonka jälkeen oli puhdasta savea. Ympäristössä ei havaittu mitään viitteitä muinaisjäänöksestä.

7. YHTEENVETO

Tutkimusten aikana dokumentointiin ja tutkittiin kallion päällä ollut röykkiö pois, joka mainittiin jo Lehtosalon vuoden 1963 inventoinnissa. Kiveyksestä ei tullut löytöjä, mutta se voisi olla sijaintinsa ja muotonsa perusteella pronssikauden hautaröykkiön pohja. Röykkiö purettiin tutkimuksissa, eikä suojelukohdetta ole enää olemassa.

Kalliolla havaittiin myös kaksi muuta röykkiötä, jotka nimettiin kiveyksiksi B ja C. Nämä paljastettiin kasvillisuudesta. Tämän jälkeen havaittiin, että kiveys B on selvästi ihmisen tekemä ja kiveys C todennäköisesti. Varsinkin kiveys B vastaa ulkoisilta muodoiltaan rautakauden alun röykkiöhautoja. Kallion ympäristöä tutkittiin tekemällä sinne koekuoppia. Ympäristöstä ei löytynyt mitään muinaisjäännökseen viittaavaa. Röykkiöt B ja C ovat kiinteitä muinaisjäännöksiä ja suojeltavia kohteita.

LÄHTEET JA KIRJALLISUUS

Arkistolähteet:

Kouki, Paula ym. 2009. Kirkkonummen inventointi. Helsingin yliopiston arkeologian oppiaineen inventointi-kurssi 5.–8.5.2009, s. 152. Museoviraston arkisto.

Lehtosalo, Veikko 1963. Kirkkonummen kiinteät muinaisjäännökset, inventointiluettelo. Museoviraston arkisto.

Lesell, Kreetta 2006. Kirkkonummi Tolsa Nedergård. Hautaröykkiöiden kaivaus. Museoviraston arkisto.

Raike, Eeva 2005. Raike, Eeva 2005: Kirkkonummi Tolsa Nedergård Kahden kiviröykkiön koekaivaus. Museoviraston arkisto.

Muinaisjäännösrekisteri. Museovirasto. Helsinki.

Kirjalliset lähteet:

Miettinen, Arto; Jansson, Henrik; Alenius, Teija & Haggren, Georg 2007: Late Holocene sealevel Changes along the southern coast of Finland, Baltic Sea. *Marine Geology*. 27–38.

Kansallisarkiston digitaaliarkisto

<http://digi.narc.fi/digi/>

Suomen asutuksen yleisluettelo

Digitaalukuvaluettelo DG2566:1–20 Kirkkonummi Tolls 2011. Kuvannut Kreetta Lesell.

DG2566:1	Yleiskuva kiveyksestä A (röykkiön pohja). Takana näkyy rautatien sähköjohtoja. Pohjoisesta.	4272 x 2848 pixel
DG2566:2	Kiveys A tasossa 0 eli turpeen poiston jälkeen. Pohjoisesta.	4272 x 2848 pixel
DG2566:3	Kiveys A tasossa 0 eli turpeen poiston jälkeen. Etelästä.	4272 x 2848 pixel
DG2566:4	Kiveys A tasossa 0 eli turpeen poiston jälkeen. Lännestä.	4272 x 2848 pixel
DG2566:5	Kiveys A tasossa 0 eli turpeen poiston jälkeen. Idästä.	4272 x 2848 pixel
DG2566:6	Kiveys A pohjaan kaivettuna. Pohjoisesta.	4272 x 2848 pixel
DG2566:7	Yleiskuva kiveyksestä B ennen kaivausta. Koillisesta.	4272 x 2848 pixel
DG2566:8	Yleiskuva kiveyksestä B tasossa 0 eli turpeen poistamisen jälkeen. Lännestä.	4272 x 2848 pixel
DG2566:9	Kiveys B tasossa 0 eli turpeen poistamisen jälkeen. Luoteesta.	4272 x 2848 pixel
DG2566:10	Kiveys B tasossa 0 eli turpeen poistamisen jälkeen. Lännestä.	4272 x 2848 pixel
DG2566:11	Kiveys B tasossa 0 eli turpeen poistamisen jälkeen. Kaakosta.	4272 x 2848 pixel
DG2566:12	Kiveys B turpeen poistamisen jälkeen. Lämpää. Koillisesta.	4272 x 2848 pixel
DG2566:13	Kiveys B tasossa 0 eli turpeen poistamisen jälkeen. Kaupaa. Koillisesta.	4272 x 2848 pixel
DG2566:14	Kiveys B turpeen poistamisen jälkeen. Sivulta. Pohjoisesta.	4272 x 2848 pixel
DG2566:15	Yleiskuva kiveyksestä C. Lounaasta.	4272 x 2848 pixel
DG2566:16	Kiveys C tasossa 0 eli turpeen poistamisen jälkeen. Etelästä.	4272 x 2848 pixel
DG2566:17	Kiveys C tasossa 0 eli turpeen poistamisen jälkeen. Luoteesta.	4272 x 2848 pixel
DG2566:18	Kiveys C tasossa 0 eli turpeen poistamisen jälkeen. Lännestä.	4272 x 2848 pixel
DG2566:19	Kiveys C tasossa 0 eli turpeen poistamisen jälkeen. Idästä.	4272 x 2848 pixel
DG2566:20	Rautatien lähellä olevaa resenttiä kiveystä. Pohjoisesta.	4272 x 2848 pixel

Mustavalkokuvalettelö F146621:1–6 Kirkkonummi Tolls 2011. Kuvannut Kreetta Lesell.

Kuvan numero	Aihe	Mitat
F146621:1	Kiveys A tasossa 0 eli turpeen poiston jälkeen. Pohjoisesta.	24 x 36 mm
F146621:2	Kiveys B tasossa 0 eli turpeen poistamisen jälkeen. Luoteesta.	24 x 36 mm
F146621:3	Kiveys B tasossa 0 eli turpeen poistamisen jälkeen. Koillisesta.	24 x 36 mm
F146621:4	Kiveys C tasossa 0 eli turpeen poistamisen jälkeen. Etelästä.	24 x 36 mm
F146621:5	Yleiskuva kiveyksestä B tasossa 0 eli turpeen poistamisen jälkeen. Lännestä.	24 x 36 mm
F146621:6	Yleiskuva kiveyksestä C. Lounaasta.	24 x 36 mm

Kirkkoniemi Tolls karttaluettelo. Kartat piirtänyt ja digitoinut Ulla Moilanen.

Karttaote, alueen rajaus, MK 1:5000 s. 23.

Kartta 1: Yleiskartta MK 1:500, s. 24.

Kartta 2: Kiveys A, taso 0, MK 1:25, s. 25.

Kartta 3: Kiveys A, taso 1, MK 1:25, s. 26.

Kartta 4: Kiveys B, taso 0, MK 1:25, s. 27.

Kartta 5: Kiveys C, taso 0, MK 1:25, s. 28.

DG2566:1

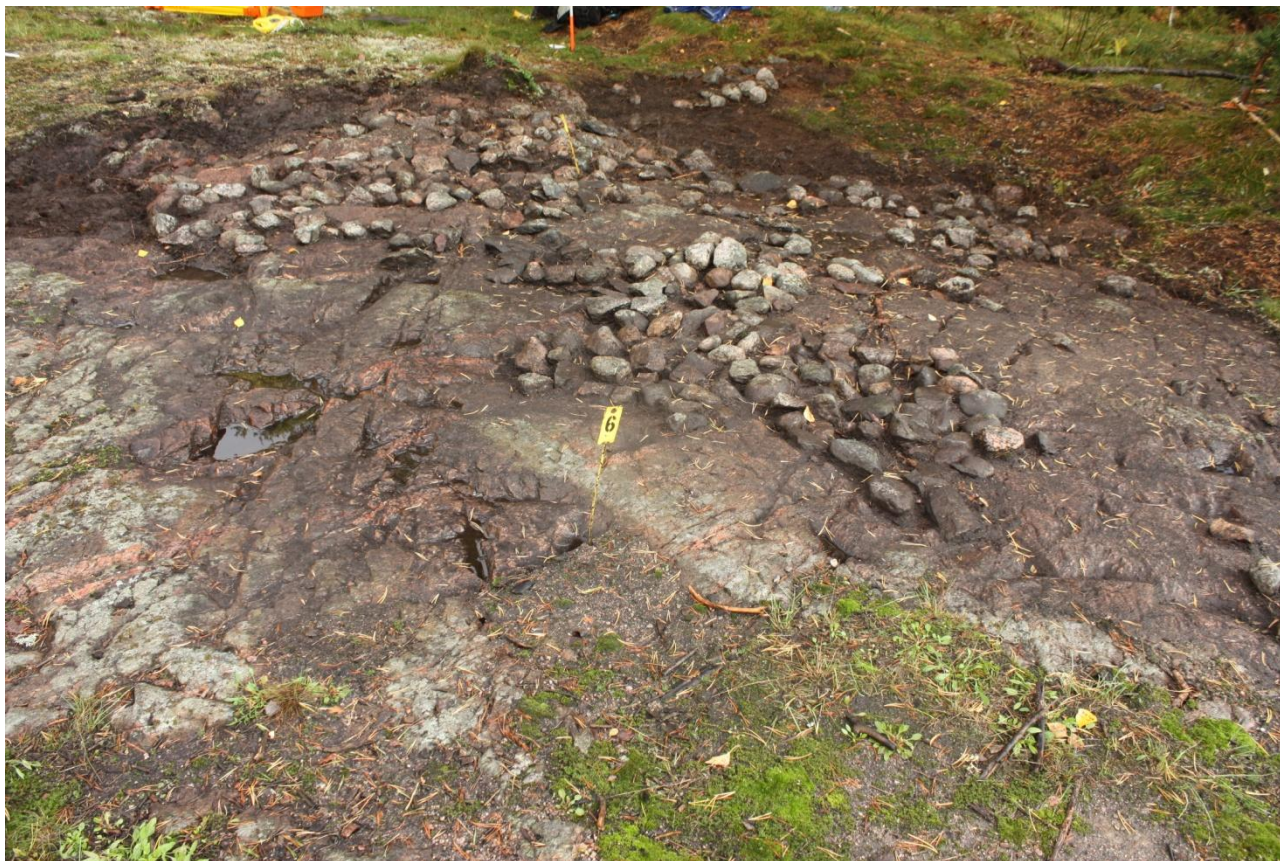
Yleiskuva kiveyksestä A (röykkiön pohja). Takana näkyy rautatien sähköjohtoja. Pohjoisesta.

DG2566:2

Kiveys A tasossa 0 eli turpeen poiston jälkeen. Pohjoisesta.

DG2566:3

Kiveys A tasossa 0 eli turpeen poiston jälkeen. Etelästä.

DG2566:4

Kiveys A tasossa 0 eli turpeen poiston jälkeen. Lännestä.

DG2566:5

Kiveys A tasossa 0 eli turpeen poiston jälkeen. Idästä.

DG2566:6

Kiveys A pohjaan kaivettuna. Pohjoisesta.

DG2566:7

Yleiskuva kiveyksestä B ennen kaivausta. Koillisesta.

DG2566:8

Yleiskuva kiveyksestä B tasossa 0 eli turpeen poistamisen jälkeen. Lännestä.

DG2566:9

Kiveys B tasossa 0 eli turpeen poistamisen jälkeen. Luoteesta.

DG2566:10

Kiveys B tasossa 0 eli turpeen poistamisen jälkeen. Lännestä.

DG2566:11

Kiveys B tasossa 0 eli turpeen poistamisen jälkeen. Kaakosta.

DG2566:12

Kiveys B turpeen poistamisen jälkeen. Lähempää. Koillisesta.

DG2566:13

Kiveys B tasossa 0 eli turpeen poistamisen jälkeen. Kauempaa. Koillisesta.

DG2566:14

Kiveys B turpeen poistamisen jälkeen. Sivulta. Pohjoisesta.

DG2566:15

Yleiskuva kiveyksestä C. Lounaasta.

DG2566:16

Kiveys C tasossa 0 eli turpeen poistamisen jälkeen. Etelästä.

DG2566:17

Kiveys C tasossa 0 eli turpeen poistamisen jälkeen. Luoteesta.

DG2566:18

Kiveys C tasossa 0 eli turpeen poistamisen jälkeen. Lännestä.

DG2566:19

Kiveys C tasossa 0 eli turpeen poistamisen jälkeen. Idästä.

DG2566:20

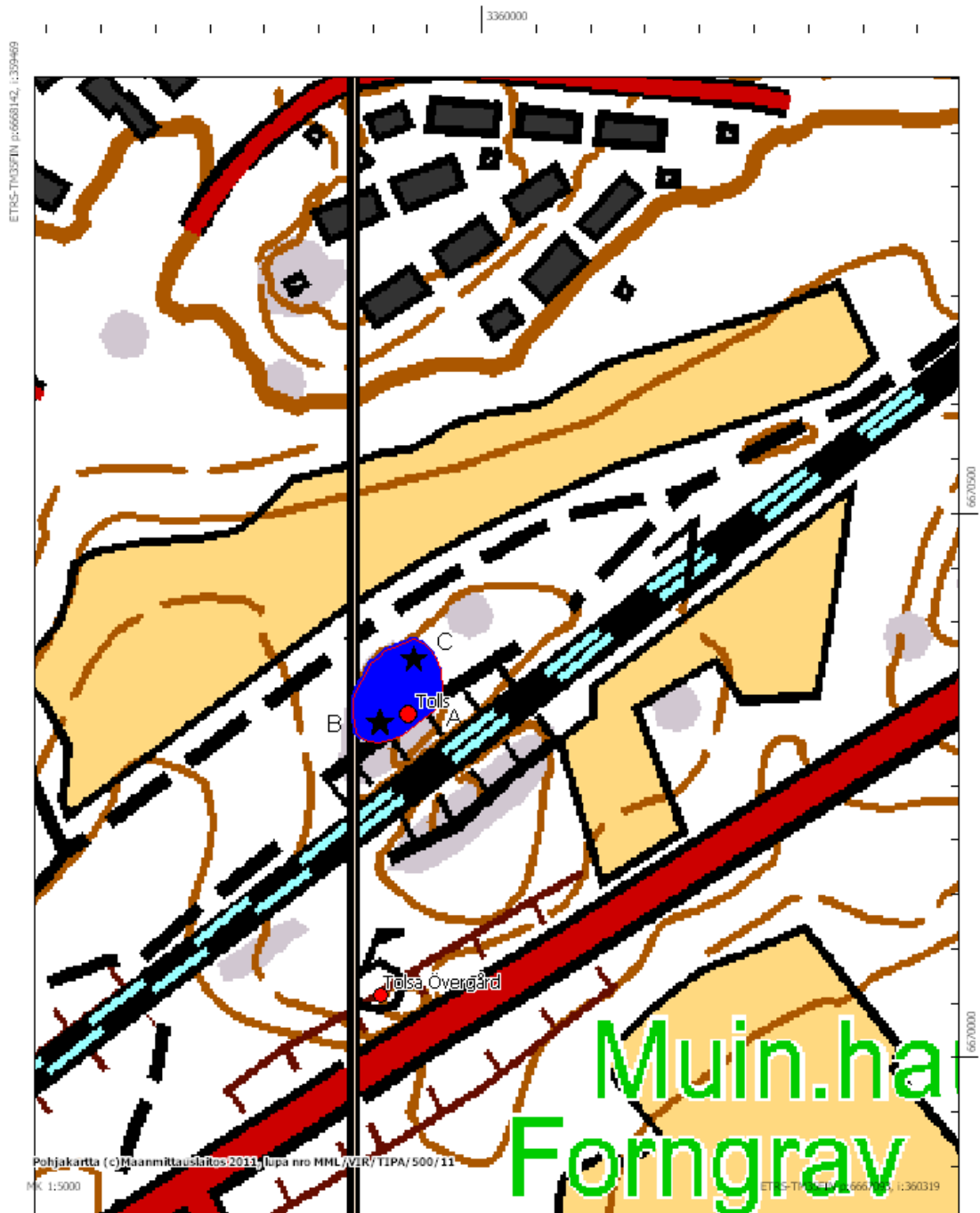
Rautatien lähellä olevaa resenttiä kiveystä. Pohjoisesta.

Kirkkonummi Tolls
203208 Kyrkslätt Suojeltava alue merkitty sinisellä

Röykkiö A tutkittu kokonaan

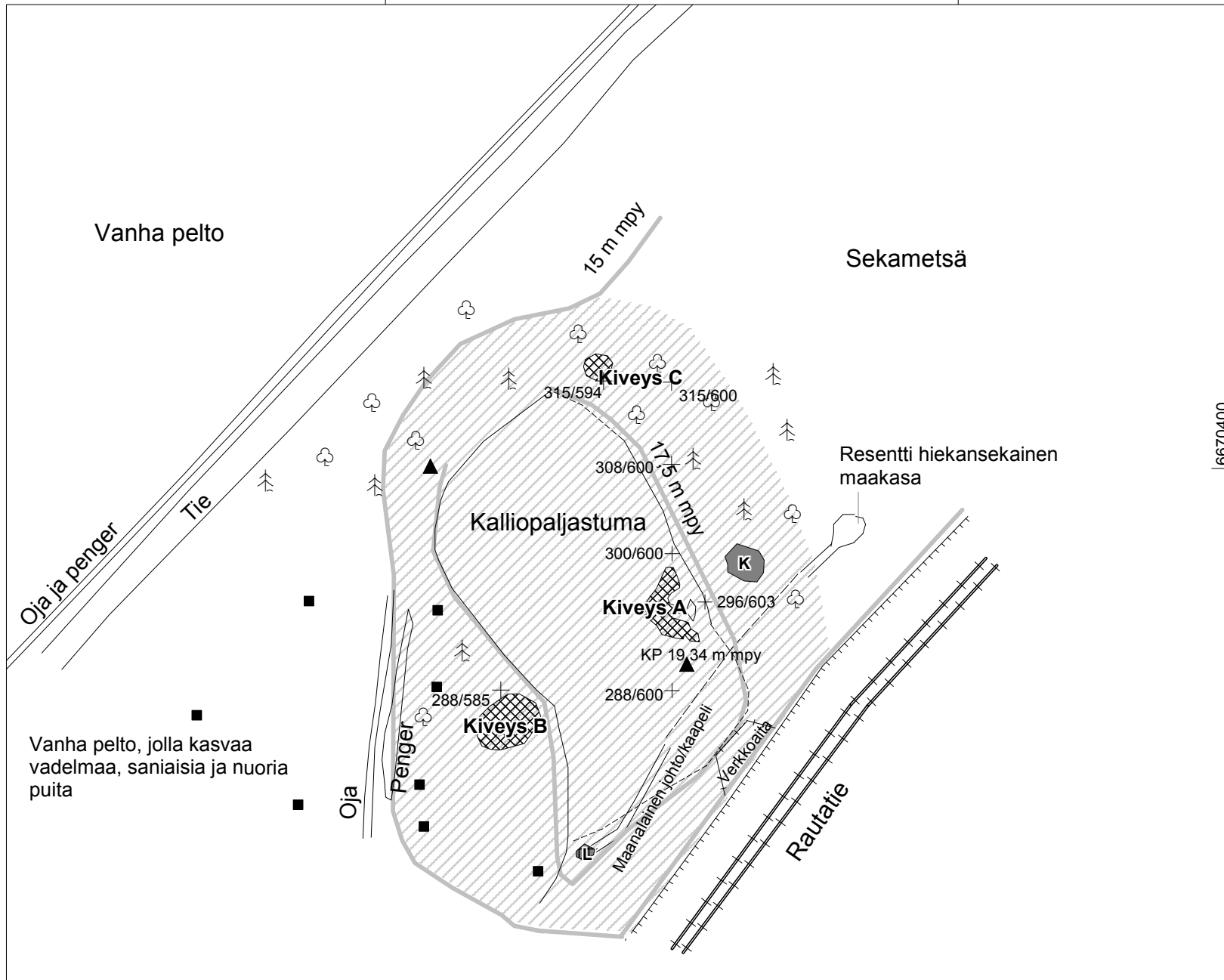
Röykkiö B N 6667590, E 0359897

Röykkiö C N 666761 E 0359911

3360000

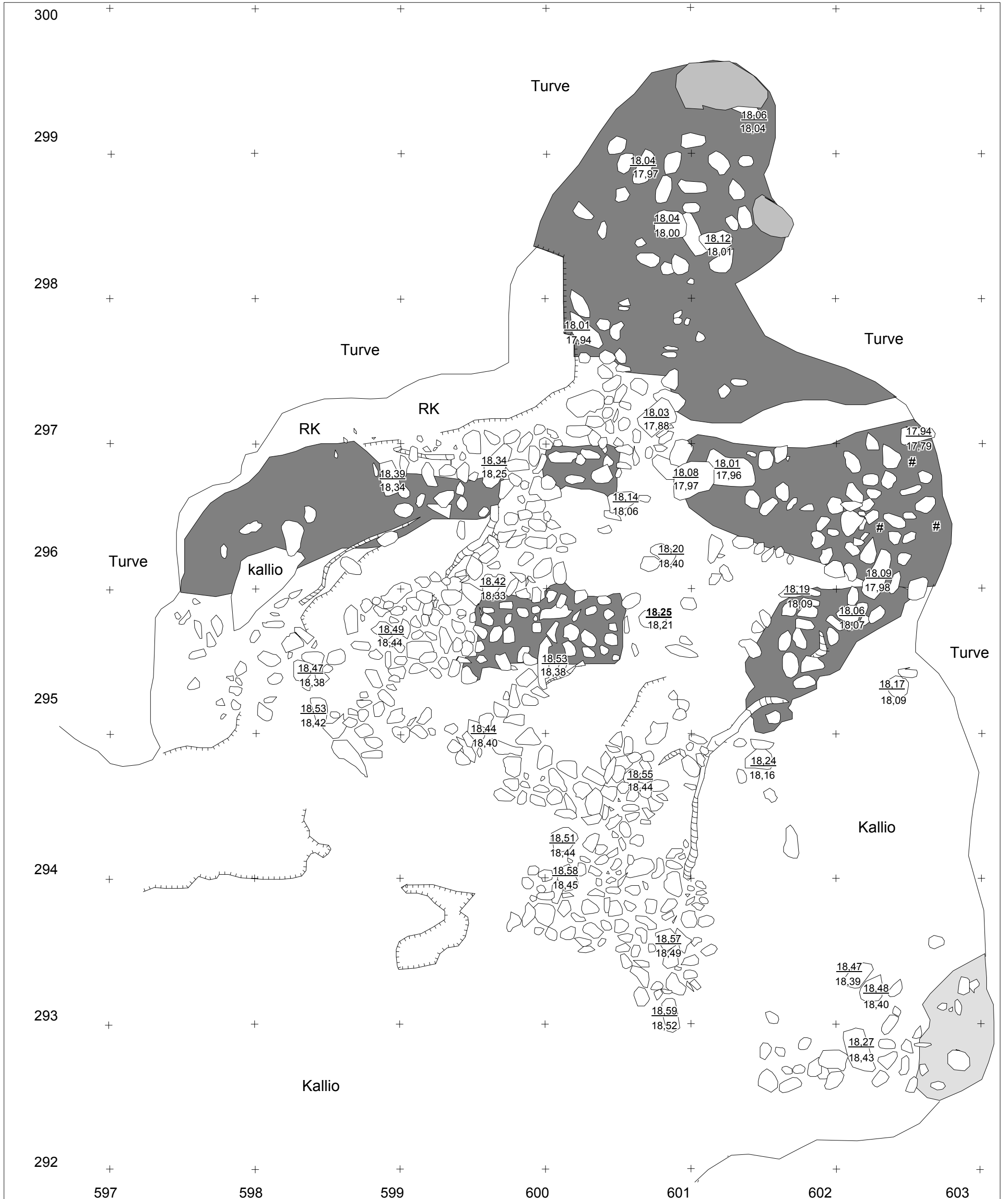
3360050

Kirkkonummi, Tolls 257010025
Kreetta Lesell 2011

Kiveys A, taso 0
 Piirtänyt ja digitoinut: Ulla Moilanen

- RK Rapautunut kalliopinta
- Musta multa
- Ruskea hiekankertainen multa
- Vaalea hiekka
- # Hiiliä kivien alla
- Kallion korkeuserot
- Puunjuuri

Kirkkonummi, Tolls 257010025
Kreetta Lesell 2011

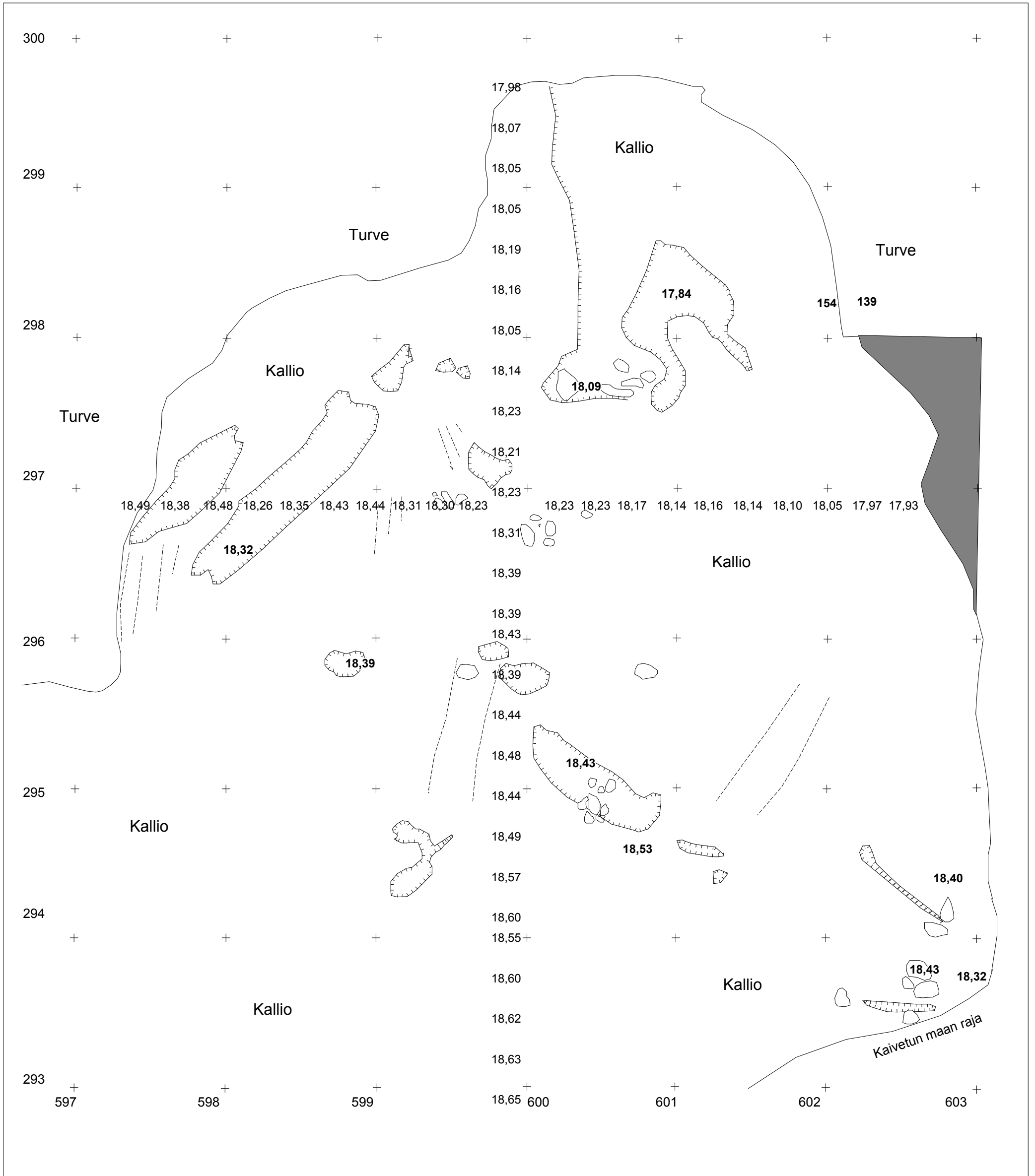
Kartta 3: Kiveys A, taso 1. Pohjataso.
 Piirtänyt ja digitoinut: Ulla Moilanen

1:25

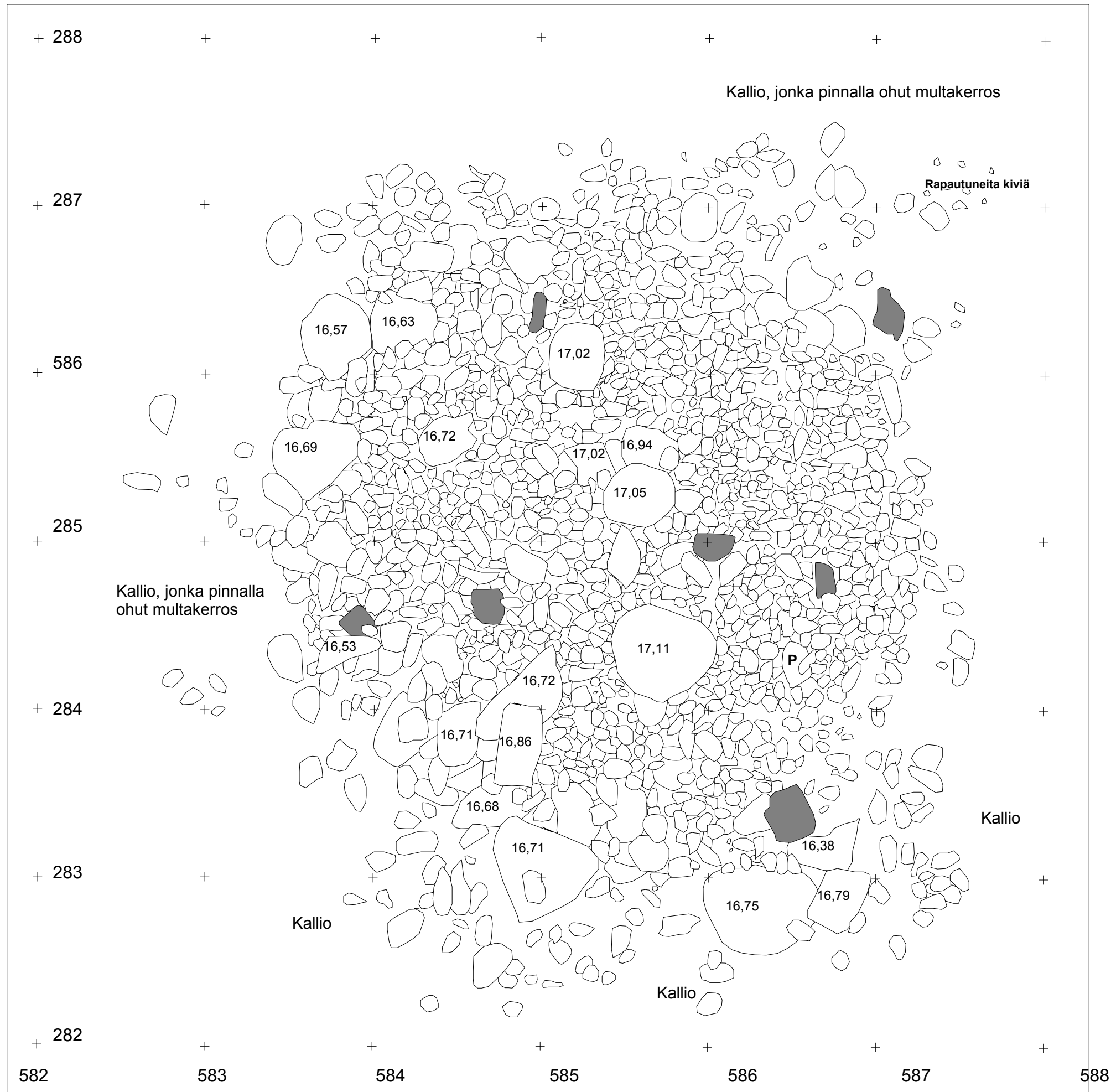
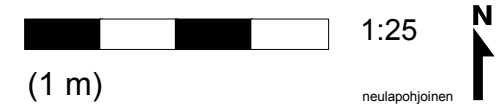
- Multa
- Kivi
- Urteita kalliossa
- Kallion korkeuseroja
- Kallionkolo
- 18,14 Vaaituslukema m mpy

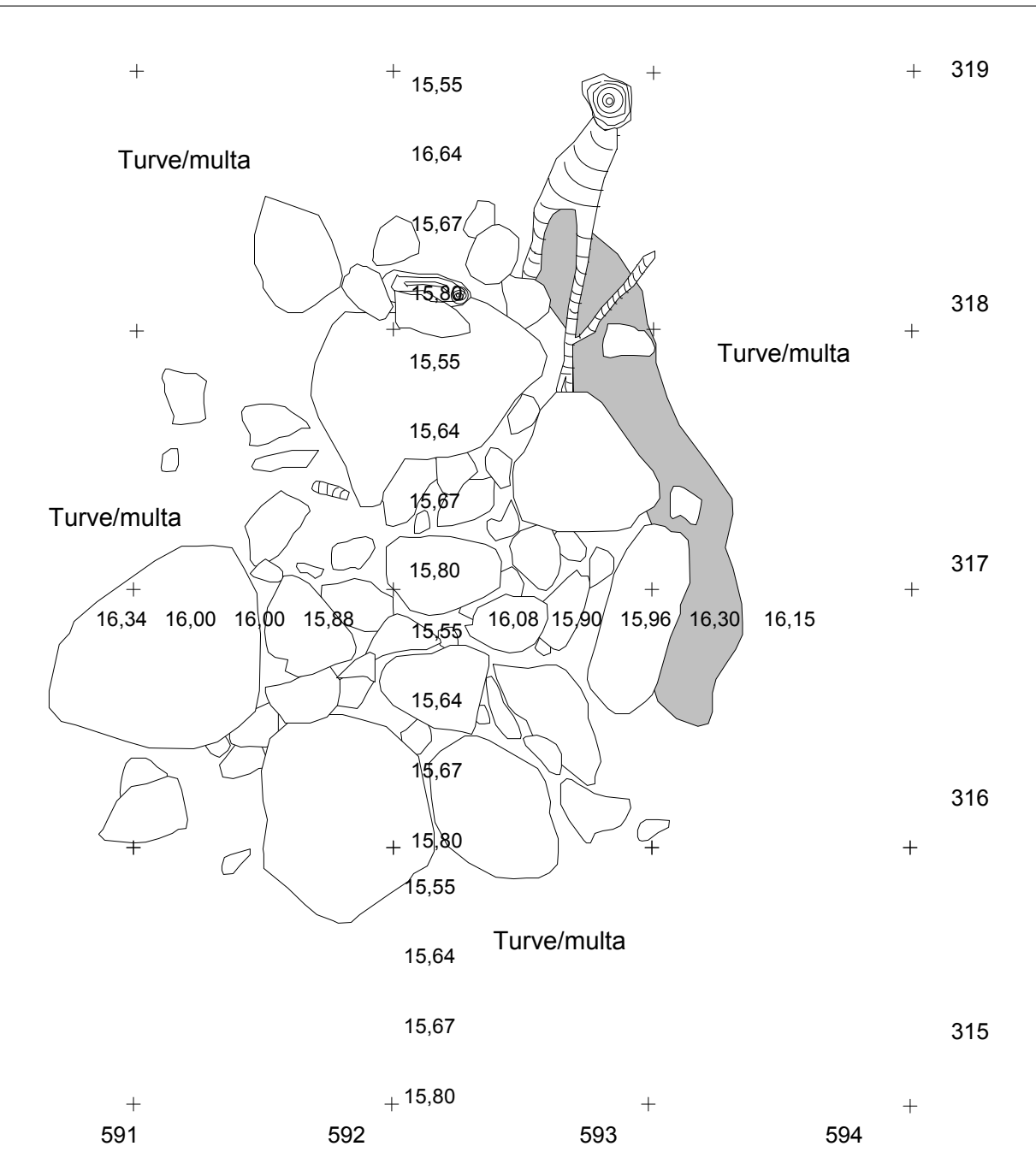

**Kirkkonummi, Tolls 257010025
Kreetta Lesell 2011**

Kartta 4: Kiveys B, taso 0
Piirtänyt ja digitoinut: Ulla Moilanen

- Kivi
- Hiekkakivilaaka
- P** Punainen kivi
- 17,11 Vaaituslukema m mpy

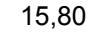

**Kirkkonummi, Tolls 257010025
Kreetta Lesell 2011**

Kartta 5: Kiveys C, taso 0
Piirtänyt: Sarita Sandell
Digitoinut: Ulla Moilanen

- Kivi
- Kallio
- Kanto ja puunjuuria
- Vaaituslukema m mpy

